

[A] Tudományos-műszaki információ szakkönyvtára

A sorozat minden kiadó számára vonzó műfaj. A szerkesztők és a kiadók valószínűleg azzal a szándékkal kezdeményezik egy-egy hosszabb szakmai vállalkozás megindítását, hogy az egyes művek értékét a sorozatba való beiktatásukkal, különböző, szűkebb-tágabb területet feldolgozó munkák összekapcsolásával növeljék. Ehhez természetesen megbízható és folyamatosan „termelő” szerzőgárdát kell maguk mögött tudniuk. A valóban jó sorozatok ugyanis éppen azért öregbitik a kiadók hírnevét, mert azt bizonyítják, hogy tekintélyes szakembercsoport tömörül köréjük, ami magas szakmai színvonalra, tervezői előrelátásra és az ügyek megbízható intézésére enged következtetni. Ráadásul a sorozatok (álljanak bár drága, imponáló terjedelmű darabokból vagy mindenki számára elérhető árú, mindennapi használatra készült puhafedelű füzetekből) többnyire üzleti vállalkozásnak sem utolsók, mert az egyik darab általában „eladja” a másikat is. Különösen akkor van remény arra, hogy a vásárlók a teljesség kedvéért válogatás nélkül megveszik a sorozat minden kiadványát, ha a vevőkör könyvtárakból, könyvtárosokból áll, mert ők nem szívesen gyűjtenek töredéksorozatokat.

Az Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (több sikeres sorozat gondozóját) inkább az utóbbi szempont vezethette, amikor az Építésügyi Tájékoztatási Központtal közösen megindította [A] *Tudományos-műszaki információ szakkönyvtárát*. Az igazság kedvéért meg kell említeni egy földhözragadtabb okot is: hiányzott az akkoriban meginduló könyvtárkezelői tanfolyamok végleges tankönyve, és az OMIKK az igényeihez jobban igazodó tananyagot kívánt összeállítani, részben az ideiglenes tankönyv szerzőgárdájára támaszkodva.

A sorozat első tiz füzete (egy-két kivétellel)

a könyvtárkezelői tanfolyamok tananyagának egy-egy fejezete, s mint ilyen: alapismereteket tartalmaz. Megvallom, amikor ezeket a füzeteket kezembe vettem, a sorozat címét – elnézést a kifejezésért – kissé nagyképűnek éreztem és érzem máig. S azt is kétlem, amit a „fülszöveg” ír: hogy tudniillik ezek a darabok hozzájárulnak „az információs, a dokumentációs és a könyvtári szakemberek ismereteinek, tapasztalatainak és gyakorlatának intenzív fejlesztéséhez”. Kételyeim azonban korántsem jelentik azt, hogy az egyes kötetek feleslegesek vagy gyengék volnának. Ellenkezőleg! *Ónody Miklós* összefoglalója a reprográfiai technikákról és berendezésekről (*Információs technikák és berendezések I.* 1981) éppen tömörsége miatt alkalmas lehet arra, hogy az e kérdésről alaptájékoztottságot igénylő szakemberek kitöltésük ismereteik hézagait; *Poprády Géza* megtévesztő című osztályozási bevezetése (*A szakkatalógus szerkesztése.* 1982) világos szerkezetével, a szakszerűség és az érthetőség, a tömörség és a szemléletesség remek ötvözetével igazi, jó tankönyv; *Kovács Ilona Dokumentumleírás* című füzete (1982) az első nekirugaszkodás az új katalogizálási szabványok tananyaggá formálásának. *Jánszky Lajos* sikeresen „mérte be”, milyen alapozásra van a hallgatóknak szükségük (*A könyvtárak és az információs intézmények feladatai és szervezete.* 1982); *Szepesváry Tamás* az olvasószolgálat és a tájékoztatás gyakorlati tudnivalóit magas szakmai igénnyel közvetíti, és a folyamatábrák tankönyvben újszerű alkalmazásával jobban megvilágítja az adminisztratív munkafolyamatokat, mintha a hagyományoknak megfelelően hosszadalmas leírásokba bonyolódna (*Az olvasószolgálat. Referenz munka a szakkönyvtárakban.* 1982). *Bobokné Belányi Beáta* ismét hálátlan feladatra vállalkozott, nemcsak azért, mert a dokumentumtipológia örök vitatéma, hanem azért is,

mert a dokumentumfajtaikat jellemző fogalmak szabványos megnevezései többségükben hiányoznak (*Dokumentumismeret*. 1982). Rády Ferenc ügyviteli útmutatója (*Ügyviteli, iratkezelési és gazdálkodási alapismeretek*. 1982) korrekt és a könyvtárkezelők számára minimálisan szükséges ismereteket tartalmaz, bár néhány tágabban értelmezett ügyvitelszervezési mozzanat felvázolása, a témához kapcsolódó alapfogalmak (például illetékességi kör) és dokumentumok (például szervezeti és működési szabályzat, ügyrend) bemutatása nagymértékben növelte volna a kötet értékét. Simon Zoltán világos szerkezetű munkájába (*Állománygyarapítás és -apasztás. Az állomány tárolása*. 1982) is jól illettek volna a folyamatábrák, bár a mellékelt nyomtatványok önmagukban is beszédes segítséget nyújtanak. Sajnálatos, hogy a kötetbe belekerült néhány zavaró hiba: az *Állományapasztás* fejezetcím került például a *Vétel, Ajándék* stb. részek fölé a tartalomjegyzékben.

A tanfolyami segédletnek szánt piros feliratos kötetek mindenképpen fontos szerepet játszottak megjelenésük idején (1981–1982-ben), és ha hozzáférhetőek, most, a végleges tankönyv megjelenése után is használhatók „alternatív tananyagként”. Néhány kötet, továbbfejlesztve, része is lett a végleges tankönyveknek.

A további kötetek, fekete borító-felirattal, immár a sorozat címével és meghirdetett elvével összhangban valóban az információs munka legújabb fejleményeinek magas szintű közvetítésére vállalkoznak, a legkülönfélébb műfajokban.

Az első tíz közül a 4. füzet, a *Hazai szakirodalmi számítógépes információkereső szolgáltatások* (szerk. Duzs János. 1981) jól használható címtár és útmutató, amely feltétlenül befér a sorozatba. Meggondolandó azonban, vajon nem érdemelne-e ez a „minidirectory” – esetleg kibővítve – új, külön sorozatot. Korábbi, 1979-es változata 1981-ben hiánycikk volt, és azóta talán már az új kiadás is az. Noha a hazai szolgáltatásrendszer nem ugrásszerűen bővül, fejlődése szükségessé teheti a 3–5 évenkénti újabb, bővített kiadást. Ez szerény testvérkéje lenne a monumentális *Encyclopaedia of information systems and services*nek, hogy csak egyet említsünk a hasonló tartalmú jelentősebb vállalkozások közül, de korántsem haszontalan, különösen a nem „beavatott” használók számára.

A *Számítógépes szakirodalmi szolgáltatások*

című tanulmánygyűjtemény (1981) volt a következő, az ötödik darab, amely a profilszerkesztés alapjait tartalmazza, és bemutatja az INSPEC (Information Service in Physics, Elektrotechnology, Computers and Control: Fizikai, Elektrotechnikai, Számítástechnikai és Automatizálási Információs Szolgálat) és az INIS (International Nuclear Information System: Nemzetközi Nukleáris Információs Rendszer) adatbázisokkal kapcsolatos műveletek némelyikét. Bár mindkét füzet a tanfolyami segédletek között szerepel, egyik sem könyvtárkezelői alapismereti munka, még műszaki könyvtárkezelők számára sem, inkább szakembereknek szóló bevezetés új területekre.

A sorozat jellege 1983-ban gyökeresen megváltozott. A 11. számú kiadvány, az UNESCO-tól átvett *A szerzői jog ABC-je* (1983) című füzet fő érdeme, hogy igen elhanyagolt, „kényes” kérdéssel foglalkozik, és megjelenése egybeesett a könyvtárak szerzői jogi problémái iránti érdeklődés megélénkülésével, amelyet az új információhordozók elterjedése váltott ki. A következő két kiadvány közös vonása, hogy egy-egy technikai megoldásra összpontosítanak. *Cellár Zsuzsa* munkája (*Audiovizuális technika a könyvtárban*. 1983) bevezető jellegű, az audiovizuális eszközök és információhordozók bemutatására, a könyvtári alapteendők tárgyalására vállalkozik, míg a *Korszerű mikrofilmalkalmazások a tudományos-műszaki információban* című füzet (szerk. Duzs János. 1983) „haladóknak” készült.

A 14. füzet egy konferencia anyagát tartalmazza, a *Database '83-on* elhangzott magyar előadásokat (Adatbázis '83. 1983). Az informáciopolitikai kérdésektől a technológiai problémákon át a rendszerismertetésekig a nemzetközileg hozzáférhető adatbázisok szinte valamennyi vetületét érinti, így az olvasók szé-

les körének érdeklődésére tarthat számot, még akkor is, ha a külföldi előadások fordításai sajnálatos módon nem kerültek a hazai szakemberek kezébe a sorozat révén.

Végül a 15. kiadvány egy cikkekből már többé-kevésbé ismert témakör összefoglalása: *Intelligens terminál alkalmazása a Magyar Nemzeti Bibliográfia számítógépes rendszerében* (1984). *Vajda Gábor* tanulmánya két szempontból is érdekes, egyrészt, mert a nemzeti bibliográfia szakmánk egyik legfontosabb közügye, másrészt, mert mind több könyvtárban alkalmaznak intelligens terminálokat vagy az intelligens terminálok lehetőségeit magukban hordozó mikroszámítógépeket.

A *Tudományos-műszaki információ szakkönyvtára* eklektikus sorozat. Tematikájába az ügyviteltől az adatbázisok időszerű kérdéseiiig minden belefér; műfaji szempontból változatos – monográfiát, tanulmánykötetet, útnutatót, konferencia anyagot egyaránt találhatunk a sorozat darabjai között; a kiadványok szakmai színvonala az alapfokútól a kutató-fejlesztő szintűig terjed, s az árak is ennek megfelelően változnak: a tanfolyami segédletek tíz forint körül mozog, a konferenciai kiadványé a könyvek átlagárának felel meg. Ez a sokszínűség valóban inkább jellemzi a „szakkönyvtára-

kat”, mint a kiforrott elvek szerint felépített, egységes tematikájú, színvonalú vagy műfajú szakkönyvsorozatokat. A válogatás feladata tehát az olvasóra hárul, akinek le kell mondania a teljességről, hiszen ki van zárva, hogy a mikrofilmlapok rejtelméi és a dokumentumleírás alapjai egyaránt érdekelnek. A kiadó joga, hogy közös cím alá tömörítsen különféle műveket, az pedig az olvasóé, hogy csak a neki megfelelő darabokat vásárolja meg. Mindaddig nincs gond, amíg a kötetek önmagukban értékesek, és ez [A] *Tudományos-műszaki információ szakkönyvtára* legtöbb darabjáról elmondható. Aggodalomra ad azonban okot – és talán a szakmánkat jellemző örökös szerzőhiányra is utal –, hogy a közvetlen kényszer elmúltával, a könyvtárkezelői tanfolyam igényeinek kielégítésével, egyre kevesebb füzet jelenik meg: az 1982-es nyolcas csúccsal szemben 1984-ben mindössze egyetlen füzet látott napvilágot. Ha nem is beszélhetünk igazán átgondolt sorozati koncepcióról a (címében a határozott névelőt, sajnós, elspóroló) *Tudományos-műszaki információ szakkönyvtára* esetében, a „hosszú távú megjelenés ígérete” további jó dolgozatok kiérlelését segítheti, amelyekről kár volna lemondani.

Orbán Éva

Szerkesztői üzenet

**Somogyi Lajosné könyvtárigazgató,
Arany János Városi Könyvtár, Dorog.**

Hozzánk intézett leveléből idézzük a legfontosabb részeket: „Örömmel olvastuk a *Könyvtáros* márciusi számában *Halász Béla* cikkét könyvtárunkról. Gondjaink valóban már embert és emberséget erősen próbára tevőkké nőttek, kölcsönzési időnk mégsem olyan kevés, mint az a cikkben olvasható. Kérem, szíveskedjék helyesbíteni, ha lehet, hogy keddtől péntekig csak délután tartunk nyitva, mert délelőtt is nyitva van a könyvtár, minden nap 9-től 12 óráig. A hétfői zárvatartás az egész megyében általános, a dorogi könyvtár sem kivétel. Rendhagyó kölcsönzések azonban ekkor is vannak, mert ha valakinek sürgősen kell a könyv, vizsgára készül vagy jegyzetelni szeretne, természetesen, hogy nem küldjük el az olvasót. Még egy tévedést szeretnék kijavítani:

a Zsigmondy lakótelepet Zsigmondy Vilmos bányamérnökről nevezték el.

A könyvtárunk és a József Attila Művelődési Központ Bányász Körzeti Könyvtára között hiányolt együttműködési szerződés azóta elkészült, szövegét másolatban mellékelem. A két könyvtár nem két szomszédvár, de közös fenntartásról egyelőre még beszélni sem időszerű. Az általános iskolákkal – jelenleg három működik, a negyedik most épül –, a gimnáziummal és a zeneiskolával jó az együttműködésünk, ezt szerződésben is rögzítettük. Rendezvényeink egy részét a helyszűke miatt a zeneiskolában tartjuk.

Az új könyvtár építéséről most két változatot is mondanak a vezetők. Az 1981–1984-es időszak könyvtári munkájáról a városi tanács végrehajtó bizottsága előtt júliusban számolok be. Akkor, remélem, végleges döntés születik az új könyvtár elhelyezéséről.”